

Bruselj, 24.3.2014
COM(2014) 179 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Akcijski načrt za prihodnost ekološke pridelave v Evropski uniji

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Akcijski načrt za prihodnost ekološke pridelave v Evropski uniji

1. UVOD

Ekološka pridelava je celotni sistem upravljanja kmetijskega gospodarstva in pridelave hrane, ki združuje dobro okoljsko prakso, visoko raven biotske raznovrstnosti, ohranjanje naravnih virov in uporabo visokih standardov dobrobiti živali ter način pridelave v skladu s preferencami nekaterih potrošnikov za proizvode, pridelane z uporabo naravnih snovi in postopkov.

V zadnjih letih se je trg z ekološkimi proizvodi znatno povečal (19,7 milijarde evrov z 9-odstotno stopnjo rasti leta 2011¹), kar je posledica enakomerne rasti povpraševanja. Vzporedno s tem je v preteklem desetletju število ekoloških pridelovalcev skupaj s površinami z ekološko pridelavo hitro rastlo. Vsako leto se v Uniji v ekološko pridelavo preusmeri 500 000 hektarjev kmetijskih zemljišč. V obdobju 2000–2012 se je skupna površina z ekološko pridelavo² v povprečju letno povečala za 6,7 % in dosegla ocenjenih 9,6 milijona ha, kar je 5,4 % celotne kmetijske površine v uporabi v EU. Ekološko ribogojstvo po uvedbi pravil EU leta 2009 prav tako hitro raste.

Sektor vključuje pridelovalce iz kmetijskega sektorja in sektorja ribogojstva, pa tudi njihove dobavitelje, proizvajalce hrane in distributerje, ki vsi upoštevajo stroga pravila.

Splošen izziv, s katerim se spoprijema ekološki sektor, je zagotoviti enakomerno rast ponudbe in povpraševanja, pri tem pa ohraniti zaupanje potrošnikov. Bistvenega pomena je, da se dolgoročno zagotovita verodostojnost programa in dodana vrednost.

Akcijski načrt naj bi podprl rast sektorja skupaj s prihodnjimi spremembami zakonodajnega okvira, zlasti z raziskovanjem novih medijev in dolgoročnih možnosti za rešitve izzivov ponudbe in povpraševanja.

Ta akcijski načrt prispeva tudi k doseganju ciljev iz strategije Evropa 2020³ in pregledane skupne kmetijske politike. Glede na to, da je varstvo okolja je splošen cilj ekološke pridelave, akcijski načrt prispeva tudi k doseganju ciljev 7. okoljskega akcijskega programa do leta 2020⁴.

V okviru akcijskega načrta se bodo sklenila dodatna partnerstva, pritegnili pa se bodo tudi akterji, vključeni v izvajanje načrta, zlasti države članice in zainteresirane strani.

¹ Ocena inštituta FiBL.

² Skupna površina z ekološko pridelavo (ha) (potrjena površina in površina v preusmeritvi) – skupna površina, vključno s poljščinami, trajnim travinjem (pašniki in travniki), trajnimi nasadi in zemljišči v prahi kot del kolobarjenja.

³ COM(2010) 2020: „Evropa 2020: Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast“.

⁴ Sklep št. 1386/2013/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. novembra 2013 o splošnem okoljskem akcijskem programu Unije do leta 2020 „Dobro živeti ob upoštevanju omejitev našega planeta“.

2. OZADJE

Komisija je leta 2004 sprejela svoj prvi Evropski akcijski načrt za ekološko hrano in kmetijstvo⁵ za spodbujanje in okrepitev ekološkega sektorja. Večina od 21 ukrepov v okviru načrta iz leta 2004 je bila uspešno izvedena, zlasti oblikovanje novega logotipa za ekološko pridelavo Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: logotip ekološke pridelave EU).

V obdobju od leta 2004 je Svet pregledal zakonodajo o ekološkem kmetovanju leta 2007, zdaj pa je Komisija sprejela predlog za novo uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov ter razveljavitvi Uredbe (ES) št. 834/2007⁶.

Novi akcijski načrt za prihodnost ekološke pridelave v Evropski uniji obravnava nekatere izmed težav, ki so bile ugotovljene med analizo ocene učinka, izvedene za pregled ekološke politike EU⁷. Analiza je temeljila na obširnih posvetovanjih s širokim krogom deležnikov. Evropski državljani so pokazali veliko zanimanje za to temo, in sicer s sodelovanjem pri spletnem posvetovanju (od januarja do aprila 2013), v okviru katerega je bilo prejetih skoraj 45 000 odgovorov.

Med posvetovanjem so deležniki Komisiji predlagali, naj izda nov akcijski načrt. Od leta 2004 je 15 držav članic sprejelo akcijske načrte za razvoj ekološkega kmetovanja na nacionalni ali regionalni ravni⁸.

3. IZZIVI POLITIKE: PROGRAM UKREPANJA NA POSEBNIH PREDNOSTNIH PODROČJIH

Akcijski načrt predstavlja strategijo Evropske komisije za ekološko pridelavo, nadzore in trgovino za prihodnje desetletje. Akcijski načrt namerava tudi prispevati k nemotenemu prehodu na nov pravni okvir, ki se bo uvedel do konca desetletja.

Shema evropske ekološke pridelave in nadzora je bila oblikovana leta 1991 za nišni trg, katerega glavna značilnost je bila omejeno število potrošnikov in pridelovalcev. Nedavni razvoji dogodkov na področju ponudbe in povpraševanja kažejo, da je nastopil čas za prilagoditev in izboljšanje sheme Unije za področje ekološke hrane in kmetijstva. Javno posvetovanje je pokazalo, da evropski potrošniki pričakujejo visoke standarde v zvezi s pravili za pridelavo in nadzor v ekološkem kmetovanju.

Razširitev in odziv na povpraševanje brez ogrožanja zaupanja potrošnikov v načela ekološkega kmetovanja in kakovost ekoloških proizvodov je velik izziv. V tem smislu lahko preveč izjem pri pravilih, od katerih jih je nekaj v okviru spremenjenih tržnih pogojev postalo zastarelih, škoduje neoporečnosti ekološkega kmetovanja. Področje ekoloških živil in kmetovanja se na družbene zahteve odziva z upoštevanjem zaščite okolja in kakovosti hrane, zlasti kar zadeva neuporabo sintetičnih kemičnih snovi in gensko spremenjenih organizmov v celotni proizvodni verigi⁹. Ob iskanju odzivov na povečanje povpraševanja je treba posebno pozornost posvetiti zapletenim pravilom, ki manjšim izvajalcem otežujejo dostop do ekološke sheme. Poleg tega mora biti usklajevanje pravil za ekološko pridelavo usmerjeno v

⁵ COM(2004) 415 final.

⁶ Sklic na predlog.

⁷ Poročilo o oceni učinka je na voljo na:
http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/cia_2013_en.htm.

⁸ Glej projekt, ki ga je financiral program raziskav EU: ORGAP, na voljo na:
<http://www.orgap.org/>.

⁹ Glej poročilo o rezultatih javnega posvetovanja o pregledu politike EU o ekološkem kmetijstvu (15. januar – 10. april 2013), ki je na voljo na:
http://ec.europa.eu/agriculture/organic/files/eu-policy/of_public_consultation_final_report_en.pdf.

oblikovanje ambicioznih in strogih pravil, pri tem pa upoštevati dejanske razmere v sektorju pridelave.

Element, ki ga je tudi treba upoštevati, je pritisk povpraševanja, ki poveča tudi nevarnost goljufivega ravnanja ali drugih namernih kršitev. Te škodujejo interesom potrošnikov in povzročajo gospodarsko škodo, ki izkrivlja konkurenco, poleg tega pa lahko negativno vplivajo na ugled ekoloških izvajalcev dejavnosti, ki upoštevajo pravila.

Uvoženi proizvodi imajo pomembno vlogo pri ponudbi ekoloških proizvodov. V tem smislu morajo povezana pravila zagotavljati razvoj trgovine ekoloških proizvodov, pri tem pa preprečevati oblikovanje manj strogih ekoloških načel ali oslabitev nadzornega sistema.

Ekološka pridelava mora ohraniti svojo inovativno vlogo pri vplivanju na neekološko pridelavo s svojimi pravili in uporabljenimi tehnikami.

Za odziv na navedene izzive je Komisija še posebej posvetila pozornost morebitnim sinergijam med politikami in instrumenti EU, inovativnim idejam, ki izhajajo iz posvetovanj, povezavam s pobudami za raziskovanje, potrebi po izboljšanju zaupanja in ozaveščenosti potrošnikov ter trgovini s tretjimi državami.

Akcijski načrt se bo zato v obdobju do leta 2020 osredotočal na tri prednostna področja. Prvo zajema povečanje konkurenčnosti ekoloških pridelovalcev Evropske unije s:

- povečanjem ozaveščenosti o instrumentih EU, usmerjenih v ekološko pridelavo, in sinergij z njimi,
- obravnavo tehničnih vrzeli v ekološki pridelavi z raziskavami, inovacijami in njihovim razširjanjem,
- povečanjem informacij o sektorju ekološke pridelave, pa tudi o trgu in trgovini.

Drugo prednostno področje zajema okrepitev in povečanje zaupanja potrošnikov v evropsko shemo za področje ekološke hrane in kmetijstva, pa tudi zaupanja v zvezi z uvoženimi ekološkimi proizvodi, zlasti glede ukrepov nadzora.

Tretje prednostno področje zajema okrepitev zunanje razsežnosti sheme ekološke pridelave EU.

4. RAZVOJ EVROPSKEGA EKOLOŠKEGA SEKTORJA

4.1. Povečanje ozaveščenosti o instrumentih EU in sinergij z njimi

Spremenjena skupna kmetijska politika, ki se uporablja od leta 2014, vključuje nove ali spremenjene podporne ukrepe, ki se lahko uporabljajo za ekološke pridelovalce.

Kot prvo, skupna kmetijska politika prepoznava ekološke kmete kot „zelene po definiciji“ v smislu podporne sheme z neposrednim plačilom, saj so dejansko upravičeni do zelenega plačila.

Poleg tega novi okvir za razvoj podeželja¹⁰ predlaga poseben nov ukrep za podporo ekološkega kmetovanja, tako za preusmeritev v ekološko kmetovanje kot ohranitev praks ekološkega kmetovanja. Države članice lahko v svojih programih za razvoj podeželja upoštevajo izvajanje in zadostno uporabo velikega seznama ukrepov, ki so pomembni tudi za ekološke kmete ali izvajalce. Ti vključujejo sodelovanje med različnimi akterji živilske verige pri, med drugim, razvoju inovativnih proizvodov, postopkov, praks in tehnologij; podpori za

¹⁰ Uredba (EU) št. 1305/2013.

naložbe v osnovna sredstva, vključno z neproizvodnimi naložbami v celoti za okoljske namene, podpora za sheme kakovosti za kmetijske proizvode ali kmetijsko-okoljske podnebne ukrepe, usmerjene v ekološka kmetijska gospodarstva, ki se ne prekrivajo z zahtevami ekološkega kmetovanja.

Povečana učinkovitost uporabe podpornih ukrepov, ki so na voljo, v programih za razvoj podeželja se lahko doseže z upoštevanjem analize sedanjih razmer v sektorju ekološkega kmetovanja in možnosti trga v zadevni državi članici ali regiji¹¹. Takšna analiza bi morala oblikovati podlago za izbiro ustreznih ukrepov za razvoj podeželja, čemur bi sledila primerna dodelitev sredstev.

Ekološka pridelava se lahko spodbuja tudi s pomočjo tematskih podprogramov programov za razvoj podeželja. Najpomembnejši tematski podprogram v smislu vsebine in financiranja bi bil program o blažitvi podnebnih sprememb, prilagoditvi nanje in biotski raznovrstnosti. So pa za ekološko kmetovanje lahko do določene mere pomembni tudi drugi tematski podprogrami, kot so podprogrami o malih kmetijskih gospodarstvih in kratkih dobavnih verigah.

Poleg tega lahko obveznost držav članic, da predvidijo porabo najmanj 30 % celotnega prispevka Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja za vsak program za razvoj podeželja o ukrepih, ki obravnavajo okoljska in podnebna vprašanja, vključno z ukrepom ekološkega kmetovanja, igra zelo pozitivno vlogo pri spodbujanju finančne podpore in posledično tudi razvoju ekološkega kmetovanja in zagotavljanju finančne podpore za to kmetovanje.

Kot del ponovne usmeritve k spodbujanju ribogojstva v okviru skupne ribiške politike bo Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo zagotovil tudi podporo za ekološke prakse v ribogojstvu.

Komisija državam članicam predlaga, naj izkoristijo priložnosti in orodja za podporo ekološkega kmetovanja, ki so na voljo v novem pravnem okviru za razvoj podeželja, strategiji za modro rast in skupni ribiški politiki.

Ob upoštevanju pomembnih nedavnih sprememb v skupni kmetijski politiki je priporočljivo, da se hitro poveča ozaveščenost med kmeti in podeželskimi akterji o podpornih ukrepih za ekološko kmetovanje, ki so na voljo, v ustreznih instrumentih, predlaganih v novi skupni kmetijski politiki in skupni ribiški politiki (ukrepa 1 in 2).

Positivni vplivi ekološkega kmetovanja na okolje prispevajo k doseganju ciljev iz strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2020¹², sporočila o zeleni infrastrukturi¹³, tematske strategije za tla¹⁴ in okoljske zakonodaje, kot so direktiva o pticah¹⁵ in direktiva o habitatih¹⁶, direktiva o nitratih¹⁷, Direktiva o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike¹⁸ in direktiva o nacionalnih zgornjih mejah emisij¹⁹.

¹¹ Glej študijo „Uporaba in učinkovitost javnih podpornih ukrepov za ekološko kmetovanje“ (Use and Efficiency of Public Support Measures addressing Organic Farming), november 2011, na voljo na: http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/organic-farming-support_en.htm.

¹² COM(2011) 244 final „Naše življenjsko zavarovanje, naš naravni kapital: strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020“.

¹³ SWD(2013) 155 final „Zelena infrastruktura – izboljšanje evropskega naravnega kapitala“ (Green Infrastructure (GI) – Enhancing Europe's Natural Capital).

¹⁴ COM(2006) 231 final „Tematska strategija za varstvo tal“.

¹⁵ Direktiva 2009/147/ES.

¹⁶ Direktiva 92/43/EGS.

¹⁷ Direktiva 91/676/EGS.

Ukrep 1: Komisija bo leta 2014 objavila informativni dokument, namenjen ekološkim kmetom, predelovalcem in trgovcem na drobno, predstavil pa bo pravila za ekološko pridelavo, predelavo in trgovino, vključno s pravili za preusmeritev in podpornimi ukrepi v skupni kmetijski politiki.

Ukrep 2: Komisija bo ekološko kmetovanje kot posebno temo vključila v prihodnji razpis za zbiranje predlogov za podporo ukrepov za obveščanje, ki so namenjeni kmetom in predelovalcem ter povezani s skupno kmetijsko politiko. Kot del smernic za financiranje ESPR bodo poudarjene tudi priložnosti za ekološko ribogojstvo.

4.2. Zagotoviti ozaveščenost o ekološki shemi EU, vključno z logotipom ekološke pridelave EU

Ukrepi za informiranje in promocijo ekoloških proizvodov lahko igrajo pomembno vlogo pri povečanju tržnih priložnosti za ekološke pridelovalce. V tem smislu evropska politika o dejavnostih informiranja in promocije kmetijskih proizvodov na notranjem trgu in v tretjih državah izvajalcem ponuja možnosti financiranja za kampanje, ki so usmerjene v povečanje ozaveščenosti potrošnikov o glavnih značilnostih sheme ekološke pridelave, posebnih proizvodih, pridelanih po pravilih EU za ekološko pridelavo, sistemu EU za nadzor in logotipu ekološke pridelave EU (ukrep 3).

Za potrošnike je prisotnost logotipa ekološke pridelave EU na oznakah živil glavni način prepoznavanja ekoloških proizvodov. Logotip EU je bil ustvarjen leta 2010, njegova uporaba pa je obvezna od leta 2012, in sicer na embalaži vse predpakirane ekološke hrane, pridelane v EU. Novembra 2013 je v 28 državah članicah v povprečju 25 % anketirancev pokazalo ozaveščenost o logotipu ekološke pridelave EU²⁰. Zdi se, da so vzporedno z logotipom EU informacije o ekološki pridelavi potrošnikom načeloma dobro sporočane – 69 % potrošnikov v EU je izjavilo, da so že videli logotip ali izjavo, ki je navajala, da je bilo živilo ekološko pridelano²¹. Spremljanje znanja potrošnikov o logotipu ekološke pridelave EU in zaupanja v ekološke proizvode bi zagotovilo zanesljive informacije, s katerimi bi se lažje določila področja za izboljšanje v zvezi z informiranjem in promocijo na trgih EU in tretjih držav (ukrep 4).

Če se srednjeročno oz. dolgoročno stopnja ozaveščenosti potrošnikov o logotipu ekološke pridelave EU v EU ali državah članicah ne poveča ali v primerih, v katerih se lahko zaupanje potrošnikov v ekološko shemo šteje za ogroženo, bi Komisija lahko v okviru nove politike o informiranju o evropskih kmetijskih proizvodih in njihovi promociji²² premislila o povečanju informiranja o ekološki shemi in logotipu ekološke pridelave EU s kampanjo, ki bi jo financirala EU. O kampanjah za informiranje in promocijo se lahko razmisli tudi za povečanje ozaveščenosti in znanja potrošnikov o logotipu ekološke pridelave EU in/ali glavnih značilnostih ekološke sheme EU v eni ali več držav zunaj EU. Te kampanje bi se lahko

¹⁸ Direktiva 2000/60/ES.

¹⁹ Direktiva 2001/81/ES.

²⁰ Posebna raziskava Eurobarometra 410 – Wave EB80.2 - TNS Opinion & Social, anketa izvedena novembra 2013.

²¹ Študija potrošniškega trga o delovanju sheme prostovoljnega označevanja živil za potrošnike v Evropski uniji (januar 2014), na voljo na: [povezava se bo posredovala].

²² Na podlagi predloga Komisije COM(2013) 812 final, na voljo na:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0812:FIN:SL:PDF>.

izvedle na podlagi vzajemnih dogovorov ali sporazumov, ki jih podpiše EU (npr. z ZDA, Švico), ali pobud za zaščito logotipa ekološke pridelave EU, izvedenih v nekaterih tretjih državah.

Informacije, usmerjene k mladim potrošnikom in otrokom, so tudi lahko pomembno orodje za povečanje ozaveščenosti in zaupanja potrošnikov v shemo ekološke pridelave. V tem smislu nacionalne pobude v okviru shem šolske zelenjave in sadja in šolskega mleka dopuščajo podporo dejavnosti informiranja v šolah v okviru izobraževalnega vidika sheme, in sicer o značilnostih postopkov ekološke pridelave. Pregled šolskih shem skupne kmetijske politike²³ nudi priložnost za okrepitev povezave z ekološko pridelavo, in sicer s spodbujanjem izvora ekoloških proizvodov in vključitev tem, povezanih z ekološko pridelavo, v podporne izobraževalne ukrepe.

Ekološka pridelava ima vidno mesto pri merilih zelenih javnih naročil EU za prehranske in gostinske storitve, ki so na voljo od leta 2008 (najmanjši odstotek hrane, ki mora biti ekološko pridelan) in so priporočila, ki jih lahko prostovoljno uporabljajo javni organi po vsej Evropi. Države članice in javni naročniki imajo možnost, da še intenzivneje uporabljajo zahteve glede ekološkega kmetovanja pri javnih naročilih v zvezi s prehranskimi in gostinskimi storitvami. Komisija bo pripravila posebno informacijsko gradivo za povečanje ozaveščenosti med javnimi organi o možnosti vključitve več vidikov trajnosti v njihove pogodbe za prehranske in gostinske storitve, vključno z merili ekološke pridelave (ukrep 5).

Ukrep 3: Komisija bo še naprej povečevala ozaveščenost o možnostih, ki jih ponuja uredba o dejavnostih informiranja in promocije, v korist kmetijskih proizvodov na notranjem trgu in v tretjih državah, zlasti glede ciljev politike promocije ter pravil in postopkov, ki jih je treba uporabljati, s predstavitvijo instrumenta ekološkemu sektorju, javnosti, državam članicam (stalni odbor za ekološko kmetovanje), deležnikom (svetovalna skupina za ekološko kmetovanje) ali na posebnih dogodkih za ekološko kmetovanje, kot je sejem BioFach.

Ukrep 4: Komisija bo izvedla:

- redne ankete o ozaveščenosti potrošnikov o logotipu ekološke pridelave EU,
- posebno anketo o ozaveščenosti potrošnikov o shemi ekološkega kmetovanja v EU ter njihovem razumevanju te sheme in zaupanju vanjo.

Ukrep 5: Komisija bo do konca leta 2015 prilagodila svoja merila zelenih javnih naročil za prehranske in gostinske storitve ter oblikovala posebno informacijsko gradivo, ki bo na primerih pokazalo uporabo zahtev za ekološko kmetovanje v javnih naročilih.

4.3. Raziskave in inovacije za premagovanje izzivov v pravilih za ekološko pridelavo

4.3.1. Področje uporabe

Ekološka pridelava je postala visoko specializiran kmetijski sistem, za katerega so potrebni posebna strokovna izobrazba, znanje in tehnologija. V zvezi s pridelavo rastlinskih in živalskih proizvodov znotraj ekološko upravljanih sistemov se pojavlja kar nekaj izzivov, na primer zaradi omejene razpoložljivosti nekaterih surovin v njihovi ekološki obliki. Velike ovire so povezane s prehrano živali, podrobneje s ponudbo beljakovin in mikrohranil, ter razpoložljivostjo ekoloških semen. Navedene ovire bi bilo treba obravnavati in preseči, zlasti glede na morebitno odpravo določenih obstoječih izjem in odstopanj od pravil.

²³ Predlog Komisije COM(2014) 32 final, 30.1.2014, 2014/0014 (COD).

Poleg navedenih izzivov Komisija predlaga posvetitev dodatne pozornosti konkretnim vprašanjem glede razvoja sektorja, npr.: a) inovativnim metodam za nadzor škodljivih organizmov, bolezni in plevela; b) alternativam za bakrene proizvode za varstvo ekoloških rastlin; c) zmanjšanju porabe energije rastlinjakov; d) izboljšanju rodovitnosti tal; e) izboljšanju energijske učinkovitosti; f) soobstoju ekološkega in neekološkega kmetovanja; g) sestavinam in tehnikam, ki so združljive z ekološko predelavo hrane. Tretje poročilo o napovedih za prihodnost²⁴ stalnega odbora za raziskave v kmetijstvu opredeljuje tudi ustrezna raziskovalna področja.

Razpoložljivost ekološke beljakovinske krme je analiziralo nekaj raziskovalnih projektov o ekološkem kmetijstvu in kmetijstvu z majhnimi vnosi²⁵, ki jih je financirala EU. Kljub temu je raziskovanje beljakovinskih pridelkov ostalo omejeno v primerjavi z drugimi sektorji pridelave, kar je povzročilo zmanjšanje letin beljakovinskih pridelkov v zadnjih desetletjih. Obnovljene naložbe v raziskovanje pridelave beljakovinskih pridelkov bi lahko pomagale zmanjšati vrzel, kar bi vodilo do večje stabilnosti letin in kakovosti proizvodov (vsebnost beljakovin, prebavljivost itd.), to pa bi povečalo dobičkonosnost beljakovinskih pridelkov za kmete in celotno dobavno verigo.

Raziskave bi lahko vodile tudi do izboljšav pri prehrani živali, učinkovitosti krme, vzreji in živinoreji v ekološki pridelavi, če se osredotočijo na povečano trajnost, učinkovito rabo virov, vključno z zaščito vode in tal, biotsko raznovrstnost ter prilagajanje na podnebne spremembe in njihovo blaženje.

Razpoložljivost ekoloških semen, živinskega materiala, nedorasle živine in jajčec školjk je tudi gospodarski in tehnični izziv za ekološke pridelovalce. Čeprav se zdi, da so se razmere za ekološka semena nekoliko izboljšale, se uporabljajo izjeme, ki dovoljujejo uporabo konvencionalnih, neobdelanih semen. Pomembno je, da se poveča obseg informacij, namenjenih proizvajalcem, o razpoložljivosti ekoloških semen po vsej EU s podatkovno zbirko o semenih na evropski ravni.

Komisija zadevnim deležnikom predlaga, naj vzpostavijo podatkovno zbirko na evropski ravni o razpoložljivosti ekoloških semen. Komisija spodbuja deležnike, zlasti v okviru svetovalnega sveta za ribogojstvo, naj premislijo o podobnih pobudah v povezavi z razpoložljivostjo nedoraslih organizmov ekološko gojenih rib in ekoloških jajčec školjk.

Za zaokrožitev tega pristopa je treba tudi strogo omejiti odstopanja od načela obvezne uporabe ekoloških semen. Poleg tega je treba povečati obseg raziskav o vzrejnih tehnikah, pri tem pa proučiti uporabo lokalnih populacij in delno gojenih vrst za pridelavo ekoloških semen, hkrati pa zagotoviti njihovo skladnost z načeli in cilji ekološkega kmetovanja. Pridelovalci iz ekološkega ribogojstva navajajo, da je razpoložljivost ekoloških nedoraslih organizmov in jajčec školjk še vedno dejavnik, ki omejuje rast sektorja.

4.3.2. Orodja

Obzorje 2020 – okvirni program EU za raziskave in inovacije lahko prinese rešitve in orodja za dodatno izboljšanje izvajanja in uporabe rezultatov raziskav. Obzorje 2020 vključuje različne mehanizme za spodbujanje raziskav in inovacij, predstavitev, usklajevanja, mrežnega povezovanja in usposabljanja, pa tudi podpiranja infrastruktur in inovacij, npr. v malih in srednjih podjetjih.

²⁴ http://ec.europa.eu/research/agriculture/scar/pdf/scar_feg3_final_report_01_02_2011.pdf.

²⁵ Zlasti projekti LEGUME-FUTURES, MicroFIX in INTERCROP.

Sodelovanje sektorja ekološkega kmetovanja v evropskem partnerstvu za inovacije na področju produktivnosti in trajnosti kmetijstva bo bistveno za povečanje obsega inovacij in izboljšanje sodelovanja med področji znanosti, kmetovanja, kmetijskih nasvetov in industrije na regionalni, nacionalni in evropski ravni.

Za odziv na izzive v prihodnosti je potrebno še obširnejše sodelovanje kmetov, da se izboljša opredeljevanje potreb po raziskavah in inovacijah (ukrep 6). V okviru evropskega partnerstva za inovacije se več oblik ukrepov lahko uporabi za proučitev specifičnih vprašanj, ki so pomembna za ekološko kmetovanje in bi kmete pritegnila k aktivnemu sodelovanju. Države članice bi morale pri oblikovanju prednostnih nalog inovacij v okviru programov razvoja podeželja med drugim razmisliti o odpravi odstopanj. Pri opredeljevanju navedenih prednostnih nalog lahko države članice povečajo ozaveščenost med kmeti in raziskovalci ter olajšajo oblikovanje operativnih skupin za navedene teme. Med letoma 2000 in 2012 je 49 raziskovalnih projektov, ki jih je financirala EU, o ekološkem kmetijstvu in kmetijstvu z majhnimi vnosi okrepilo zmogljivost raziskovanja in inovacij ekološkega sektorja²⁶. Okrepitev pretvorbe znanja, pridobljenega iz raziskav, v dejanske prakse, zlasti o postopkih pridelave, bi povečala učinkovitost rezultatov raziskav in izboljšala uspešnost sektorja. Določene ukrepe bi bilo treba spodbujati, naj izkoristijo obstoječe znanje iz raziskav in praks za preverjanje morebitnih rešitev ter njihovo pretvorbo v prakso.

Tehnološka platforma za raziskovanje ekološke hrane in kmetijstva (TP Organics) bi svojo vlogo igrala tudi z posredovanjem informacij za strateški raziskovalni in inovacijski program.

Obstaja možnost za dodatno izboljšanje usklajevanja dejavnosti za financiranje raziskav za ekološki sektor po vsej Evropski uniji. Obzorje 2020 zagotavlja podporo mrežam nacionalnih organov za financiranje, da lahko objavijo skupne razpise. Aktivno se bodo spodbujale možnosti za nadaljnjo uporabo instrumenta ERA-Net in/ali instrumenta za skupno načrtovanje programov, kar bo izboljševalo že obstoječa sodelovanja, npr. pobudo ERA-Net CORE-Organic Plus.

V okviru Obzorja 2020 bodo morali delovni programi upoštevati izzive in pridobljene izkušnje, ki zadevajo opredelitev potreb po raziskavah s strani kmetov, izmenjavo rezultatov raziskav, vključno s tistimi iz drugih sektorjev pridelave, in dodatno usklajevanje evropskih raziskovalnih del (ukrep 7).

Ukrep 6: Komisija bo leta 2015 organizirala konferenco, da se opredelijo raziskovalne in inovacijske prednostne naloge za pridelovalce v povezavi z izzivi, ki bi se lahko pojavili zaradi prihodnjih pravil za ekološko pridelavo.

Ukrep 7: Komisija bo v ustreznih oblikah ukrepov iz Obzorja 2020 upoštevala:

- potrebo po krepitvi raziskav ter izmenjavi in uporabi rezultatov raziskav prek posebnih ukrepov, kot so raziskovalni in inovacijski ukrepi, tematske mreže in druge vrste „ukrepov za sodelovanje in podporo“, ki obravnavajo sinergije med rezultati raziskav drugih sektorjev pridelave in med raziskavami konvencionalne in ekološke pridelave.
- zagotavljanje podpore instrumentu ERA-Net ali drugim vrstam instrumentov, da se izboljša usklajevanje raziskav med organi za financiranje raziskav v EU z namenom predstavitve skupnih razpisov za raziskave.

²⁶ http://ec.europa.eu/research/bioeconomy/agriculture/news-events/news/20120903_en.htm.

4.4. Spremljanje in ocenjevanje

Razpoložljivost statističnih podatkov je bistvenega pomena za oblikovanje, spremljanje in ocenjevanje izvajanja politike Unije za ekološko pridelavo, zlasti za znanje o sektorju pridelave, cenah ekološke hrane v dobavni verigi, trgovini, preferencah potrošnikov in posebnih prodajnih poteh. Evropska komisija financira raziskovalni projekt „Mreža podatkov za boljše informacije o evropskem trgu z ekološkimi proizvodi – mreža podatkov o ekološki pridelavi“, katere namen je povečati preglednost evropskega trga z ekološko hrano prek boljše razpoložljivosti tržnih informacij o sektorju²⁷. Dodatna prizadevanja za zbiranje, analiziranje in izkazovanje obstoječih podatkov bodo povečala preglednost in zaupanje v ekološki sektor.

Za boljšo oceno učinkovitosti in uspešnosti izvajanja zakonodaje EU je treba tudi izboljšati znanje o tem, kako je dodana vrednost razporejena po verigi in do kakšne mere koristi kmetijskim pridelovalcem (ukrep 9). Privlačnost sektorja ekološke pridelave za majhna gospodarstva in mikropodjetja, zlasti v zvezi z ovirami in privlačnostjo vstopa v shemo ekološke pridelave, je tudi pomemben element v zvezi z izvajanjem nove skupne kmetijske politike.

Pregled napredka akcijskega načrta se bo izvedel leta 2020.

Ukrep 8: Komisija bo objavljala redna poročila o ekološki pridelavi v EU, ki bodo vsebovala zlasti informacije o površinah, gospodarstvih, vključenih v ekološko pridelavo, in glavnih sektorjih pridelave.

Ukrep 9: Komisija bo:

- analizirala razporeditev dodane vrednosti po verigi preskrbe s hrano,
- analizirala ovire za vstop v ekološki sektor z anketo o privlačnosti ekološke sheme, zlasti za mala kmetijska gospodarstva ter mala in srednje velika podjetja v sektorju proizvodnje hrane.

5. ZAGOTAVLJANJE ZAUPANJA POTROŠNIKOV V SHEMO EKOLOŠKE PRIDELAVE EU

Nevarnost izgube zaupanja potrošnikov je eden glavnih izzivov ekološkega sektorja.

Na podlagi novega okvira akreditacije in nadzora trga v Evropski uniji²⁸ je akreditacija postala ključni instrument za prikaz tehničnih zmožnosti organov za ugotavljanje skladnosti, kot so izvajalci nadzora v ekološkem sektorju. Akreditacijo v EU zdaj izvaja en sam nacionalni akreditacijski organ, ki deluje v okviru javnega organa.

V Evropskem združenju za akreditacijo je bila vzpostavljena delovna skupina, ki se bo ukvarjala posebno z zadevami v povezavi z akreditacijo izvajalcev nadzora, ki delujejo v ekološkem sektorju. Rezultat njenega dela, ki je potekalo v tesnem sodelovanju s Komisijo, je bilo sprejetje obveznega dokumenta za nacionalne akreditacijske organe, ki delujejo na tem področju, ki se uporablja od januarja 2014²⁹.

Vzporedno s tem je Komisija prek Urada za prehrano in veterinarstvo v letih 2012 in 2013 opravila več revizij sistema nadzora nad ekološko pridelavo, in sicer 10 revizij v državah članicah in 4 revizije v tretjih državah. Ob upoštevanju ugotovitev, kot so opisane v

²⁷ Prvi rezultati kažejo, da bi bilo treba še dodatno harmonizirati metodologijo za zbiranje podatkov.

²⁸ Uredba (ES) št. 765/2008.

²⁹ Smernice za uporabo standardov EN 45011 in ISO/EC 17021 za potrditev po standardu EN ISO 3834 (objavljene 3. julija 2013): <http://www.european-accreditation.org/publication/ea-6-02-m>.

poročilih Urada za prehrano in veterinarstvo, se zdi, da je za učinkovitejši in uspešnejši nadzor nad izvajalci nadzora v EU potrebno dodatno usklajevanje in sodelovanje med pristojnimi organi in nacionalnimi akreditacijskimi organi (ukrep 10).

V povezavi z uvozi se zdi, da je treba tudi olajšati prenos uvoznih potrdil za ekološke proizvode in povečati količino informacij o njegovi uporabi med izvajalci in carinskimi organi držav članic, zlasti prek TARIC-a³⁰, spletne integrirane tarife Skupnosti (ukrep 11).

Treba je tudi zmanjšati in poenostaviti upravno breme ter povečati sledljivost ekološkega blaga, in sicer z uporabo elektronskega sistema izdajanja potrdil (ukrep 12).

Goljufivo ravnanje in namerne kršitve so eden glavnih dejavnikov, ki lahko vplivajo na zaupanje potrošnikov. EU bo podpirala države članice in druge akterje v živilski verigi, da se opredelijo ukrepi za preprečitev in obravnavo teh kršitev (ukrep 13).

Ukrep 10: Komisija bo spodbujala države članice, naj proučijo sinergije in poenostavitve med dejavnostmi akreditacijskih organov in pristojnih organov.

Komisija bo dodatne smernice oblikovala leta 2016. Komisija se bo po potrebi povezala z akreditacijskimi organi, odgovornimi za nadzor izvajalcev nadzora v tretjih državah.

Ukrep 11: Komisija bo odboru TARIC predlagala, naj zahteve zakonodaje za ekološko pridelavo vključi v zbirko podatkov TARIC.

Ukrep 12: Komisija bo oblikovala:

- sistem **elektronskega izdajanja potrdil za uvoz**, ki bo kot modul vključen v sistem TRACES (prihodnji informacijski sistem za uradni nadzor – IMSOC) do leta 2015,
- **pristop za elektronsko izdajanje potrdil za notranji trg**, ki bo vključen v prihodnji informacijski sistem za uradni nadzor (IMSOC).

Ukrep 13: Komisija bo državam članicam pomagala pri razvoju in izvajanju politike za preprečevanje goljufij v ekološki pridelavi, in sicer s pomočjo:

- usmerjenih delavnic, v katerih se bodo medsebojno izmenjevale pridobljene izkušnje in dobre prakse, in
- razvoja zbirke/knjige primerov.

6. KREPITEV ZUNANJE RAZSEŽNOSTI EKOLOŠKE PRIDELAVE EU

EU igra pomembno vlogo pri trgovanju s hrano, zlasti s proizvodi visoke kakovosti. Z uvozi in izvozi, ki skupaj letno znašajo 196 milijard EUR (povprečje za obdobje 2010–2012), je EU največji trgovec s kmetijskimi proizvodi na svetu. Izvozna moč EU so končni proizvodi, pripravljene za potrošnike, tako predelani kot nepredelani, pri katerih EU kaže neto trgovinsko bilanco 6,7 milijarde EUR (povprečje za obdobje 2010–2012). Ti proizvodi vključujejo vina, žgane pijače, sire in predelano meso, ki ustvarjajo znatno dodano vrednost v verigi.

Zagotovitev, da ekološki pridelovalci EU sledijo trendu evropske živilske industrije tako, da v celoti razvijejo svojo moč, bo koristila pridelovalcem EU.

Skupaj s povečanim obsegom trgovanja mora ekološki režim EU zagotoviti, da so uvoženi proizvodi skladni s strogo opredelitvijo EU za ekološko hrano in kmetovanje. Poleg tega

³⁰ http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=sl.

obstaja povečana potreba, da se potrošnikom zagotovi, da je nadzorni sistem v tretjih državah v zvezi z uporabo ekološkega označevanja in logotipa neoporečen.

Države v razvoju so pomemben izvor uvozov ekoloških proizvodov v EU. Posebna pozornost bo posvečena učinku izvajanja novih pravil za nadzor in proizvodnjo, da se zagotovi nemoteno nadaljevanje trgovanja z državami v razvoju (ukrep 14).

Nekateri dogovori o enakovrednosti, ki jih je EU sklenila z drugimi vodilnimi svetovnimi ekološkimi trgi, zagotavljajo vzajemne pogoje za pridelovalce EU, čeprav se njihova področja uporabe nekoliko razlikujejo. Samo dogovori med EU in ZDA zagotavljajo regulativno sodelovanje in sodelovanje pri standardih pri ekološki pridelavi. S poskušanjem razširitve dogovorov z drugimi vodilnimi ekološkimi trgi, da bi se vključilo takšno regulativno sodelovanje in sodelovanje pri standardih, si bo Komisija prizadevala za večje poenotenje ekoloških standardov teh trgov. V skladu s tem bo Komisija proučila možnost večstranskega dogovora med vodilnimi ekološkimi trgi (ukrep 15). Takšen večstranski dogovor, podprt z regulativnim sodelovanjem, bi lahko oblikoval sinergije v sistemih nadzora, kar bi znatno olajšalo ekološko pridelavo, usmerjeno v izvoz, v glavnih državah ekološke pridelave, pa tudi državah v razvoju.

Čeprav ni na voljo nobenih podrobnih informacij o velikosti in vrednosti trgovinskih tokov za ekološke proizvode, je pomembno, da se izboljša znanje o trgovini za opredelitev npr. obstoječih in potencialnih trgov za proizvode EU in zunanje ukrepe usmeri na glavne trgovinske partnerje EU (ukrep 16).

Codex Alimentarius (ki so ga oblikovale Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo, Svetovna zdravstvena organizacija, 185 držav članic in 1 organizacija članica (EU)) določa standarde, ki se uporabljajo kot referenca v mednarodni trgovini, vključno s trgovino z ekološkimi proizvodi. Z razvojem svetovne trgovine in tveganja za neusklajenost nacionalnih standardov, zlasti za sektorje v razvoju, se zdi potrebno nadaljevati s posodabljanjem in dopolnjevanjem obstoječega standarda omenjenega kodeksa (ukrep 17).

Novi logotip ekološke pridelave EU se zaščiti tako, da se registrira kot kolektivna blagovna znamka pri Evropskem uradu za usklajevanje na notranjem trgu in v omejenem številu sosednjih držav, kot sta Švica in Norveška. Za zagotovitev, da se logotip ekološke pridelave EU ne zlorablja v tretjih državah, ter ob upoštevanju tržnega potenciala in nevarnosti zlorabe logotipa ekološke pridelave EU, bi si bilo treba prizadevati za registracijo blagovne znamke (ukrep 18).

Ukrep 14: Komisija bo še naprej podpirala trgovinske partnerje v državah v razvoju in sodelovala z njimi, in sicer v okviru razvojne politike EU. Razmislila bo o posvetovanjih z deležniki in predstavniki držav v razvoju, ki uvažajo v EU, da se zagotovi trgovanje v okviru zakonodaje EU.

Ukrep 15: Komisija bo razmislila o povečanem poenotenju standardov med glavnimi ekološkimi partnerji in proučila možnost večstranskega dogovora.

Ukrep 16: Komisija bo proučila različne možnosti za zbiranje in analizo statističnih podatkov o obsegu in vrednosti trgovanja s tretjimi državami, da se izboljša znanje o morebitnih trgih za ekološki sektor EU. Posebna pozornost se posveti državam v razvoju kot sedanjim in potencialno rastočim dobaviteljicam za trge EU.

Ukrep 17: V zvezi s *Codex Alimentarius* bo Komisija podpirala razvoj pravil za ribogojstvo in proučila izvedljivost začetka oblikovanja pravil za ekološko vino.

Ukrep 18: Komisija bo izboljšala zaščito logotipa ekološke pridelave EU v tretjih državah, in sicer z registracijo logotipa kot kolektivne blagovne znamke in/ali prek večstranskih dogovorov.